

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֶמְדָּה יָמִים HEMDAT YAMIM

פֶּרֶשֶׁת הַשָּׁבוּעַ וִירָא תשפ"א

מה שאול דוד עושים בפרשת בראשית? (4)

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

האדם בסיפור הבריאה השני נוצר עפר מן האדמה, (ועל זה קשה לומר כי הוא נברא בצלם אלהים) כמתואר בכתוב: "וַיִּצְרָךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" (שם ב, ז), מה שגורר בהמשך, אחרי החטא, את העונש של "בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוּבְךָ אֶל הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב" (שם ג, יט). (למען הסר ספק, נדגיש כי מבחינה אלוהית ברור שמדובר על בריאה אחת, שנחלקת מבחינתנו לכמה רמות, וממילא אנחנו מקבלים את התיאור ביותר מסיפור אחד).

אדם זה נדרש לעשות תשובה, ומאז שואף הוא לחזור אל מקומו הראשון, ושואב את רוחניותו מהשבת ש"קדמה" ליצירתו. עולם החי, הצומח והדומם, המופיע בסיפור השני, הוא "גן עדן". עולם מושלם שאיננו מבקש תיקון ושכלול, ויש צורך אך ורק לעבדו ולשמרו, כמבואר בכתוב: "וַיִּנְהֲגֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֹבְדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ" (בראשית ב, טו). בסיפור הבריאה השני ברור שמקור הרוע בעולם הוא הנחש. הנחש מופיע גם בסיפור הראשון, אך תחת הכינוי תנין; לשון אחר: הרוע קיים כבר בסיפור הבריאה הראשון בכוח, גם אם לא בפועל.

המסקנה מכל האמור עד כה היא, שבסיפור הראשון הבריאה זועקת לתיקון והאדם ה"מושלם" הוא זה שמופקד על תיקונה. בסיפור השני, לעומת זה, הבריאה היא המושלמת ומי שצריך לעבוד על תיקונו הוא דווקא האדם, שנוצר מאדמה והקב"ה נפח בו נשמת חיים, וכל ימיו וילדותיו ייבחנו אדם זה בשאלה: מי מבין שני המרכיבים הללו יגבר אצלו? ההבדל בין שני טיפוסים האדם, מתבטא בשאלה מה יקרה אם ייפלו בחטא? אם האדם בסיפור הראשון ייפול חס וחלילה ויאבד את שלמותו, אין לו על מה להישען, שהרי הבריאה עצמה זקוקה לתיקון, ולכן לא יכולה לספק לו משען. לאדם שנוצר בסיפור השני, יש על מה להישען, גם אם ייפול. אדם זה איננו מתיימר להיות מושלם. להפך, תפארתו היא על יכולתו לתקן ועל שאיפתו הקבועה לשפר את מעשיו, כחלק מתהליך של תשובה.

שני טיפוסים אדם אלו מופיעים בספר משלי תחת השם: "צדיקים". הראשון מכונה "צדיק יסוד עולם" (משלי י, כה), והשני מופיע תחת ההגדרה "שֶׁבַע יָפֹל צָדִיק וְקָם" (שם כד, טז). הראשון נברא ביום השישי, שהרי זהו מקומו הטבעי, ואילו סיפור יצירתו של השני, מופיע כהמשך לסיפור היום השביעי ומכוחו.

יוסף ויהודה, בני יעקב, הם שתי דמויות-אב של צדיקים אלו: יוסף הצדיק, כל מהותו היא שהוא נשאר בצדקותו מתחילה ועד סוף, עומד בניסיונות ואיננו נופל, למרות כל הקשיים (כמבואר במדרש: "ויאמר ישראל רב, רב כמו של יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו" (בראשית רבה [וילנא] פרשת ויגש, פרשה צד). בניגוד אליו, עומד יהודה הצדיק, שהודה בחטאו ושב בתשובה, ובכך קנה את מעמדו לדורות.

שני טיפוסים צדיקים אלו שייכים גם לספירות האלוהיות השונות: הצדיק הגמור, השייך למידת היסוד, נמצא במקום גבוה יותר מזה של מידת המלכות; מעלתו היא חסרונה, שכן אם ייפול לא יוכל קום. (ספירת היסוד היא השישית מבין שבע ספירות התחתונות, כידוע ומפורסם גם למי שאין לו חלק בנסתרות. לכן, על פי החסידות, יוסף מוזמן לסוכה ביום השישי ולא במקומו על פי הסדר הכרונולוגי, מיד לאחר האבות). מאידך גיסא, הצדיק שהוא בבחינת "שֶׁבַע יָפֹל צָדִיק וְקָם", חסרונה הוא מעלתו, שכן גם אם ייפול – ישוב בתשובה ויתכפר לו, ולכן הוא המתאים לקבל את מידת המלכות, שהיא המידה השביעית (ספירת המלכות היא השביעית מבין שבע ספירות התחתונות, כידוע ומפורסם גם למי שאין לו חלק בנסתרות). דויד הוא השביעי כפי שנוכח בע"ה בשבוע הבא.

(הדברים יופיעו בהרחבה בע"ה, בקרוב בספרי החדש 'צפנת שמואל' מלכות דוד)

בינתיים, נאחל לכל בית ישראל המשך ירידה בתחלואה, יותר לימוד תורה בשמחה ובטוב לבב, תוך הקפדה מדוקדקת על הוראות הממשלה, וחדשות טובות מארה"ב – ידידתה החשובה של מדינת ישראל והקיבוץ היהודי הגדול ביותר בתפוצות.

לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל ח' באייר תשע"ו	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ מרת גיטה (ד' באב) ור' אברהם קליין (י"ח באייר) ז"ל	לע"נ ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל ט' בכסלו תשס"ט
לע"נ מרת שרה וגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב י' בתמוז תשע"ד	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' י' באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ לע"נ מר משה וסרצוג ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' כ' בתשרי תשפ"א	לע"נ מר שמואל ואסתר שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' י"ז בסיוון תשע"ד
לע"נ מרת טובה גיטל בת שלמה זלמן גרינפלד ז"ל. גיבורה, ניצולת שואה וצדיקה שהעמידה דור ישרים יבורך	לע"נ מרת שטרן ע"ה נלבי"ע ה' באב תשע"ט	לע"נ חנה צדיק ע"ה נלבי"ע י"ט בתשרי תשפ"א		

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

חיובי תושבי "הרחבה" בתשלומים לאגודה השיתופית

'ארץ חמדה גזית' בית שמש / סיוון תשע"ז / תיק 76111

דיינים:

הרב אלעזר שנקולבסקי, הרב דורון אלון, הרב דניאל רוזנפלד

המקרה בקצרה:

התובעת היא אגודה שיתופית שחברים בה חברי האגודה ותושבי שכונת ההרחבה ביישוב מסוים. לפי תקנון האגודה, חברי האגודה חייבים בתשלומים לאגודה. בחודש חשוון תשע"ה האגודה פנתה לתושבי ההרחבה ודרשה תשלום בסך 3,000 ₪ ליחיד, ו-6,000 ₪ לזוג, והנתבעים סירבו לשלם. לטענת הנתבעים תקנון האגודה מקפח, משום שהמס המדובר מוטל אך ורק על תושבי ההרחבה, ולא על תושבי הישוב עצמו. ובנוסף התובעת לא מעמידה את כל מבני הציבור שלה לרשות תושבי ההרחבה. בתגובה התובעת טענה שהמס לא מוטל על תושבי האגודה משום שהם בנו את הישוב. ובנוסף תקנון האגודה אושר כדין. לטענת הנתבעים הם לא מעוניינים להיות חברי אגודה, והחוק כיום אינו מחייב זאת, ולהיפך, בית המשפט אסר על אגודות להתנות מגורים בהרחבה בחברות באגודה. התובעים טענו כנגד זה שהנתבע היה חבר בעמותה, ואף שימש בתפקידים שונים באגודה, ובנוסף הנתבעים הצהירו בפני בית המשפט שהם חברי אגודה. הנתבעים הגישו תביעה נגדית על סך 6,000 ₪, או לחילופין התנצלות בכתב של חברי הוועד. זאת, כפיצוי על כך שביום בו היו אמורים לקיים אירוע בת מצווה באולם היישובי, התובעת הודיעה להם שהאולם לא יעמוד לרשותם בגלל שלא שלמו את חובם. בסופו של דבר האירוע התקיים באולם, אולם, סביב האירוע נגרמו להם הוצאות ועגמת נפש רבה.

פסק הדין:

על הנתבעים לשלם 6,000 ₪ לאגודה, על חברי האגודה להתנצל על מניעת השימוש במועדון לצורך השמחה המשפחתית.

נימוקים בקצרה:

1. האם הנתבעים הם חברים באגודה

בית הדין קיבל את עמדת התובעת, שגם אם בעת הדין כבר לא היתה חובה חוקית להיות חברים באגודה, עדיין, הנתבעים הם חברים באגודה (או לפחות היו), ולכן חייבים בחובות האגודה. ולראיה, שהנתבעים הגישו בקשה להיות חברים באגודה ואחד מבני הזוג אף נבחר לתפקידים שונים באגודה.

2. האם הנתבעים חייבים בתשלום לנתבעת

בית הדין קבע כי תקנון האגודה הינו בתוקף, ולא עולה ממנו קיפוח של קבוצה אחת על פני קבוצה אחרת. לכן יש לחייב את הנתבעים בתשלום 6,000 ₪ ועוד מיסים שוטפים. בית הדין נימק שהטלת תשלום על התושבים החדשים בלבד אינה בגדר אפליה, כיוון שהתושבים החדשים נהנים מהתשתיות שהקימו התושבים הוותיקים. בנוסף, במקרה זה הנתבעים התחייבו במפורש לשלם את המיסים בעת "תקריט בת המצווה". בית הדין קבע כי לא ניתן לטעון טענת אונס על התחייבות כזו משום שאין זה אונס על גופם של הנתבעים (פתחי חושן שכירות עמ' רא).

3. שיבוש בת המצווה של הנתבעים

בית הדין קיבל את טענות הנתבעים לגבי עוגמת הנפש שנגרמה להם סביב אירוע בת המצווה. בית הדין קבע שהמעשה שנעשה על ידי התובעת אינו ראוי, כיוון שגם אם התובעת סברה שהנתבעים אינם זכאים להשתמש באולם השמחות, היה עליה לומר זאת להם מראש ולא להעמיד אותם במבוכה ביום האירוע. לפיכך, בית הדין קיבל את בקשת הנתבעים שחברי ועד האגודה יפרסמו התנצלות על האירוע.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"י שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיוון תשע"ט	לע"י רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"י גב' לורין הופמן ז"ל	לע"י חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"י סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת היידי				

שׁו"ת במראה הבזק

(מתוך מהדורה מיוחדת לזמן מגפת הקורונה)

Jerusalem, Israel

ירושלים, ישראל
תש"ף

ברכת מעין שבע בליל שבת

שאלה

ישנה קבוצה גדולה של בית הכנסת שבו אנו מתפללים באופן קבוע [עד עידן הקורונה] שאינם חוזרים בשלב הזה להתפלל בתוך בית הכנסת, הם מתפללים במרחב הפתוח.

חלק מהמתפללים טוענים שלכאורה שלא כהוגן אנו עושים ואומרים בתפילת ערבית בשבת "מעין שבע". אני מסתמך על או"ח סימן רס"ח סעיף י' ומשנה ברורה שם ס"ק כ"ד וכמו כן על פסיקת אליהו רבה שם (ס"ק י"ט) שכתב דאין זה אלא אם יש שם ספר תורה. לעומת זאת, הרב משה פינשטיין זצ"ל [אגרות משה או"ח ח"ד סעיף ס"ט] פוסק שגם ללא ספר תורה אפשר להגיד "מעין שבע" אם יש "קביעות מסוימת" לא צריך ספר תורה.

האם אנו נוהגים כשורה? אודה להנחיה

תשובה

במצב הנוכחי יש להגיד ברכת מעין שבע, וזה מכמה טעמים:

1. ייתכן שזה שיש לכם ספר תורה לזמנים של קריאה, אפילו אם איננו נוכח בערבית של שבת, כבר מספיק לאלו הפוסקים הדורשים אותנו על מנת לומר מעין שבע.
2. הפרי מגדים (נועם מגדים, חלק המנהגים ס"ט) כותב שהצורך לספר תורה זה רק במניינים שמתפללים ביחד לכמה ימים ספורים אבל לא במצב של "קביעות גמורה". לצערנו כבר עברתם את הסף של "קביעות גמורה".
3. כמובן על פי תשובת ה"אגרות משה" שצינתם, שלדבריו אין כל צורך של ספר תורה.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך
ראשי הכולל
הרב יוסף כרמל

חברי הועדה המייעצת:

הרב יעקב אריאל
הרב פרופ' אברהם שטינברג
הרב פרופ' דרור פיקסלר
הרב פרופ' נתן קלר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
ישי בן תמר
מאירה בת אסתר

ניר רפאל בן רחל ברכה
ישראל עמיחי בן לאה
רבקה רינה בת גרונה נתנה
ויקי ויקטוריה בת דייזי
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
משה בן שרה הכהן
אורית בת שרה

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,

יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה